

2. Akimova O. V., Kaplinskyi V. V., Khamska N. B. *Metodychni rekomendatsii do kompleksnoho ekzaminu dlia studentiv spetsialnosti «Pedahohika vyshchoi shkoly» osvitho-kvalifikatsiinoho rivnia mahistra* [Methodological recommendations for the comprehensive exam for students of the specialty "Pedagogy of the higher school" of the master's educational and ication level]. Vinnytsia: TOV «Firma «Planer», 2015. 49 s.
3. Haluziak V. M. *Pedahohichna pidtrymka rozvytku osobystisnoi zrilosti maibutnikh uchyteliv* [Pedagogical support for the development of personal maturity of future teachers]. *Osobystisno-profesiinyi rozvytok maibutnoho vchytelia: monohrafiia* / Akimova O.V., Haluziak V.M. [ta in.]. Vinnytsia: TOV «Nilan LTD», 2014. S. 40-80.
4. Hurevych P.C., Kaplinskyi V. V. *Lektorska maisternist vykladacha vyshchoi shkoly yak vazhlyva umova uspishnosti vykladatskoi diialnosti* [The lecturing skills of a higher school teacher as an important condition for the success of teaching activities]. *Naukova shkola akademika I.A. Ziaziuna u pratsiakh yoho soratnykiv ta uchniv: mater. nauk.-prakt. konf.– Kh.: NTU «KhPI», 2017. S.13 – 17.*
5. Kaplinskyi V. V., Asauliuk I. O. *Osnovy vykhovnoi diialnosti vchytelia fizychnoi kultury* [Basics of educational activity of a physical culture teacher]: navchalnyi posibnyk. Vinnytsia: PP «TD «Yedelveis i K», 2014. 294 s.
6. Kaplinskyi V. V. *Yakist pidruchnykiv i posibnykiv yak vazhlyvyi chynnyk profesiinoho stanovlennia maibutnoho vchytelia v protsesi zahalnopedahohichnoi pidhotovky* [The quality of textbooks and manuals as an important factor in the professional development of a future teacher in the process of general pedagogical training]. *Naukovi zapysky VDPU im. M. Kotsiubynskoho. Ser. Pedahohika i psykhohohiia. 2018. Vyp. 53. S. 100 – 107.*
7. Kaplinskyi V. V., Damzin O. V. *Metod vykhovnykh sytuatsii u moralno-etychnomu stanovlenni maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury* [The method of educational situations in the moral and ethical formation of the future teacher of physical culture]. *Ukrainska polonistyka. Tom 21. № 1 (2023). Zhytomyr. Bydgoszcz. 2023.*
8. Kaplinskyi V. V. *Systema profesiinoho stanovlennia maibutnoho vchytelia v protsesi zahalnopedahohichnoi pidhotovky u pedahohichnykh universytetakh*[The system of professional development of the future teacher in the process of general pedagogical training in pedagogical universities]. Avtoref. dys. d-ra ped. nauk. Vinnytsia, 2019. 40s.
9. Kaplynskyi V. V., Lazarenko N. I. *Metodyka provedennia praktychnykh zaniat u vyshchii shkoli yak vazhlyva umova formuvannia metodychnoi kompetentnosti studentiv* [The methodology of conducting practical classes in higher education as an important condition for the formation of methodological competence of students]. *Naukovi zapys-ky VDPU im. M. Kotsiubynskoho. Ser. Pedahohika i psykhohohiia. 2017. Vyp. 49. S. 59 – 66.*
10. *Osobystisno-profesiinyi rozvytok maibutnoho vchytelia : monohrafiia* [Personal and professional development of the future teacher: monograph] / O. V. Akimova, V. M. Haluziak [ta in.]. Vinnytsia : Nilan, 2014. 416 s.
11. Oksana V. Klochko, Vasyl M. Fedorets, Oleksandr V. Mudrak, Tamara S. Troitska and Vasyl V. Kaplinskyi. *Modeling of ecophobic tendencies of consciousness of higher education students. SHS Web Conf., 142 (2022) 03006*
12. Shportun, O., Branitska, T., Kaplinsky, V., Zharovska O. *Peculiarities of Leadership Manifestation in the Youth Social Group. Postmodern Openings. 2020. Volume 11, Issue 1 Supl. 1. P. 177-199.*

УДК 378+37.004

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-79-22-34>

НАЗАРІЙ НАУМЕНКО

<https://orcid.org/0000-0003-0857-8811>

vasilevskiy94@gmail.com

аспірант,

Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
вул. Максима Берлінського, 9, Київ

АНАЛІЗ СТАНУ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО РОБОТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

У статті представлено результати емпіричного дослідження готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання, що забезпечується традиційною організацією професійної підготовки у педагогічних ЗВО. Методологічною основою дослідження обрано системний підхід, що забезпечує комплексність і структурність аналізу. Застосовані діагностичні методи дозволили оцінити готовність студентів до організації змішаного навчання за чотирма критеріями: інформаційно-пізнавальним, ціннісно-мотиваційним, процесуально-технологічним та особистісно-рефлексивним. На підставі узагальнення отриманих даних визначено і схарактеризовано три рівні готовності майбутніх учителів музичного до роботи в умовах змішаного навчання: високий, середній і низький. Виявлено, що лише третина респондентів демонструє високий рівень готовності, тоді як значний відсоток майбутніх учителів має недостатні знання, вміння та мотивацію для роботи в умовах змішаного навчання. Акцентовано увагу на типових проблемах, серед яких: обмежена обізнаність із технологіями змішаного навчання, недостатнє володіння цифровими інструментами та труднощі адаптації традиційних методик викладання до онлайн-середовища. Виявлені недоліки свідчать, що традиційна організація освітнього процесу не забезпечує достатнього рівня готовності багатьох майбутніх учителів музичного мистецтва до продуктивної роботи в умовах змішаного навчання. Це робить актуальним завдання обґрунтування педагогічних умов і розробки

педагогічної моделі цілеспрямованої підготовки студентів до успішної організації змішаного навчання в загальноосвітніх закладах.

Ключові слова: змішане навчання, учителі музичного мистецтва, готовність до організації змішаного навчання, педагогічна освіта, цифрові технології.

NAZARIY NAUMENKO

postgraduate student,
Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of
Ukraine
Maksyma Berlinskoho Str., 9, Kyiv

ANALYSIS OF THE READINESS OF FUTURE MUSIC TEACHERS TO WORK IN BLENDED LEARNING ENVIRONMENTS

The article presents the results of an empirical study on the readiness of future music teachers to work in blended learning environments, as ensured by the traditional organization of professional training in pedagogical higher education institutions. The study is grounded in a systemic approach, providing a comprehensive and structured analysis. Diagnostic methods were applied to assess students' readiness to organize blended learning based on four criteria: informational-cognitive, value-motivational, procedural-technological, and personal-reflective. Based on the collected data, three levels of readiness for blended learning were identified and characterized: high, medium and low. The findings revealed that only a third of respondents demonstrated a high level of readiness, while a significant proportion of future teachers showed insufficient knowledge, skills, and motivation for effective work in blended learning environments. The study emphasizes typical problems, including limited awareness of blended learning technologies, inadequate proficiency with digital tools, and challenges in adapting traditional teaching methods to online settings. The identified shortcomings indicate that the traditional organization of the educational process does not adequately prepare many future music teachers for productive work in blended learning environments. This highlights the importance of substantiating pedagogical conditions and developing a model for targeted preparation of students for the successful organization of blended learning in general education institutions.

Key words: blended learning, music teachers, readiness for blended learning, teacher education, digital technologies.

Сучасна освіта переживає значні трансформації під впливом цифровізації, глобалізації та змін у соціокультурному середовищі. Однією з ключових тенденцій є перехід до змішаного навчання, яке поєднує традиційні очні форми викладання з використанням онлайн-інструментів та інформаційних технологій. Такий підхід відкриває нові можливості для забезпечення гнучкості, доступності та персоналізації освітнього процесу, але водночас висуває нові вимоги до професійної підготовки педагогів, зокрема вчителів музичного мистецтва.

Змішане навчання є інноваційною формою організації освітнього процесу, що дозволяє поєднувати очну і дистанційну, індивідуальну і групову роботу, синхронні та асинхронні форми взаємодії. Проте ефективність реалізації такого підходу значною мірою залежить від рівня готовності вчителів до роботи в таких умовах. Аналіз готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до здійснення змішаного навчання є необхідною передумовою вдосконалення навчальних програм і забезпечення їхньої відповідності сучасним викликам. Оцінка окремих аспектів готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання міститься у дослідженнях, які мають змістовно близьку тематику: формування фахової компетентності майбутніх учителів музики засобами мультимедійних технологій (О. Барницька [2]); формування професійної компетентності майбутніх культурологів засобами цифрових технологій (Н. Воронова [5]); формування готовності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей до професійного саморозвитку (Н. Чорна [12]). Водночас огляд наукових джерел засвідчив відсутність досліджень, спеціально присвячених цій проблемі.

Метою статті є представлення результатів емпіричного дослідження готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання для визначення ключових напрямів вдосконалення їхньої професійної підготовки.

Емпіричне дослідження, спрямоване на з'ясування вихідного рівня готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання, який забезпечується традиційною організацією професійної підготовки, проводилося на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Волинського національного університету імені Лесі Українки. Всього дослідженням було охоплено 348 студентів – майбутніх учителів музичного мистецтва, які навчаються на четвертому курсі. Серед них: 68% осіб жіночої статі і 32% – чоловічої. Діагностичний зріз проводився наприкінці навчального року.

Оцінюючи рівень готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання, ми орієнтувалися на критерії та показники, виокремлені внаслідок аналізу

наукових джерел (О. Барицька [2]; О. Буйницька [3]; О. Бурцева [4]; Н. Воронова [5]; В. Галузяк [6]; Н. Чорна [12]). Методологічною основою дослідження було визначено системний підхід, у контексті якого вивчення особливостей формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання здійснювалося на основі принципів комплексності, структурності, цілісності, ієрархічності і динамічності. Відповідно до вказаних принципів у дослідженні застосовувалися різні види наукового аналізу: структурний аналіз, що дав змогу виокремити компоненти готовності майбутніх учителів до роботи в умовах змішаного навчання, визначити їх якісні й кількісні характеристики; якісний аналіз, завдяки якому визначено особливості й тенденції формування зазначеної готовності з урахуванням контексту та суб'єктивного досвіду студентів; порівняльний аналіз, що дав змогу з'ясувати особливості складових готовності до організації змішаного навчання у студентів з різними рівнями її сформованості.

Для визначення й оцінювання рівня готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання використовувався комплекс дослідницьких методів і методик: спостереження, анкетування, бесіда, тестування, метод експертних оцінок. З діагностичною метою була розроблена авторська «Методика визначення готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання», яка дала змогу оцінити рівень сформованості зазначеної готовності за чотирма критеріями: інформаційно-пізнавальним, ціннісно-мотиваційним, процесуально-технологічним і особистісно-рефлексивним.

З метою підвищення об'єктивності й достовірності результатів визначення готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання діагностичний інструментарій був доповнений методом експертних оцінок. У ролі експертів виступили викладачі фахових дисциплін, куратори груп і керівники педагогічної практики, які безпосередньо працювали зі студентами і були добре обізнані з особливостями їх професійного становлення.

Спочатку проаналізуємо результати діагностування готовності студентів до організації змішаного навчання за *інформаційно-пізнавальним критерієм*, який характеризується такими показниками: обізнаність з сутністю й особливостями змішаного навчання; знання правових норм і вимог щодо дотримання інформаційної безпеки в процесі організації навчальної діяльності на засадах змішаного навчання; поінформованість щодо особливостей взаємодії в інтегрованому просторі змішаного навчання; знання технологічних, психолого-педагогічних, організаційних принципів побудови інтегрованого простору змішаного навчання; володіння базовими психолого-педагогічними та спеціальними знаннями, необхідними для продуктивного використання різноманітних інтернет-сервісів та ефективної побудови освітнього процесу на засадах змішаного навчання. Аналіз результатів анкетування засвідчив, що 48% студентів оцінюють рівень своїх знань з основ технології змішаного навчання як середній, 25% – як радше високий, 19% – як високий, 4% – як низький, 1% – як радше низький. 3% респондентів не змогли оцінити рівень своєї обізнаності у цій сфері. Звертає увагу надто оптимістична оцінка студентами рівня своїх знань, що може свідчити про деяку поверховість їхніх уявлень про сутність та особливості змішаного навчання. Студенти можуть переоцінювати свої знання через обмежений досвід або недостатнє усвідомлення реальних вимог до організації змішаного навчання. Близько половини респондентів оцінює рівень своєї обізнаності з теоретичними основами змішаного навчання як середній. Лише близько п'ятої частини майбутніх учителів музичного мистецтва вважає, що володіє високим рівнем знань з основ технології змішаного навчання.

З метою більш детальної оцінки рівня обізнаності студентів з окремими аспектами організації змішаного навчання їм було запропоновано відповісти на низку уточнюючих питань. Відповіді респондентів на питання «Чи знайомі Ви з правовими нормами і вимогами щодо дотримання інформаційної безпеки в процесі організації змішаного навчання?» свідчать: 37,9% студентів вважають, що добре знайомі з правовими нормами і вимогами щодо дотримання інформаційної безпеки в процесі організації змішаного навчання; 42% вважають, що знайомі лише у загальних рисах, але потребують поглиблення цих знань; 17% стверджують, що не мають таких знань, але хочуть їх набути; 3% не мають таких знань і не відчувають у них потреби.

Для конкретизації змісту уявлень майбутніх учителів музичного мистецтва про технологію змішаного навчання їм було запропоновано відповісти на питання «Що Ви знаєте про технологію змішаного навчання?». Виявилось, що лише 32% студентів знають сутнісні особливості змішаного навчання і його відмінності від традиційного навчання в класі; 14% знають різні моделі змішаного навчання і можуть навести приклади їх організації; 4% обізнані з технологічними і психолого-педагогічними принципами побудови інтегрованого простору змішаного навчання; 45% мають фрагментарні знання у цій сфері; 5% нічого не знають. Варто звернути увагу на те, що половина майбутніх учителів музичного мистецтва нічого не знають або мають фрагментарні знання про сутнісні особливості змішаного навчання.

Одне із питань розробленої анкети було спрямоване на з'ясування уявлень студентів про особливості діяльності вчителя в умовах змішаного навчання. Аналіз отриманих результатів свідчить, що 17% студентів вбачають основну роль учителя в умовах змішаного навчання у трансляції

учням готових, систематизованих знань, 15% – в організації самостійного пошуку учнями інформації та їх самонавчання; 15% – в мотивуванні учнів до опанування нових знань. Показово, що 53% респондентів не змогли виокремити основну роль учителя в умовах змішаного навчання, обравши всі запропоновані варіанти відповідей. Це може свідчити про недостатнє усвідомлення специфіки змішаного навчання та зміну ролей й основних функцій вчителя під час його організації.

У контексті визначення рівня готовності студентів до організації змішаного навчання за інформаційно-пізнавальним критерієм становить інтерес оцінка студентами своєї обізнаності зі стратегіями сприяння співпраці та комунікації між учнями і вчителем у процесі змішаного навчання. Аналіз відповідей респондентів засвідчив, що більшість студентів (61%) мають лише загальне уявлення про стратегії налагодження співпраці та комунікації між учнями і вчителем у процесі змішаного навчання. Лише 30% майбутніх учителів музичного мистецтва зазначили, що добре обізнані з такими стратегіями. 7 респондентів нічого не знають про стратегії співпраці та комунікації між учнями і вчителем у процесі змішаного навчання, але хочуть дізнатися про них. 2% заявили, що не цікавляться цим питанням.

З'ясовуючи рівень готовності студентів до роботи в умовах змішаного навчання за інформаційно-пізнавальним критерієм, ми оцінювали також їх вміння здійснювати рефлексивний аналіз навчально-пізнавальної діяльності учнів і власної діяльності в умовах змішаного навчання. Результати опитування засвідчили, що половина респондентів (50%) оцінюють як середній рівень своїх умінь здійснювати рефлексивний аналіз навчально-пізнавальної діяльності учнів і власної діяльності під час змішаного навчання. Лише чверть майбутніх учителів музичного мистецтва оцінили рівень сформованості таких умінь як високий. 14% студентів не мають таких умінь, але прагнуть їх набути. 9% зазначили, що мають низький рівень умінь рефлексивного аналізу навчально-пізнавальної діяльності, а 2% заявили, що такі вміння їм взагалі не потрібні.

Важливим показником інформаційно-пізнавального критерію готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організації змішаного навчання є спроможність визначати логіку і послідовність освітнього процесу в умовах змішаного навчання. Результати проведеного анкетування показали, що близько половини респондентів (51%) вважають середнім рівень свого вміння визначати логіку і послідовність освітнього процесу в умовах змішаного навчання. Лише чверть студентів оцінює рівень сформованості у себе цього вміння як високий, 9% – як низький. 14% студентів зазначили, що не володіють таким умінням, але прагнуть його набути. 2% студентів вважають, що їм таке вміння не потрібне.

Суттєвою передумовою ефективної організації змішаного навчання є знання і дотримання вчителем відповідних технологічних, психолого-педагогічних, організаційних принципів. Тому одним із показників інформаційно-пізнавального критерію готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання ми вважаємо обізнаність з принципами організації такого навчання. Аналіз результатів дослідження свідчить, що лише 28% студентів оцінює свій рівень володіння принципами змішаного навчання як високий, 50% – як середній, 8% – як низький. 2% студентів вважають, що їм такі знання і вміння не потрібні.

Запорукою успішної діяльності вчителя музичного мистецтва є постійне професійне самовдосконалення, яке передбачає вміння розширювати і поглиблювати свої професійні знання, зокрема, знаходити й опрацьовувати інформацію, необхідну для організації змішаного навчання. У зв'язку з цим одним із показників готовності вчителя до роботи в умовах змішаного навчання ми вважаємо здатність здобувати та обробляти інформацію, потрібну для розв'язання проблем під час змішаного навчання. Результати анкетування свідчать, що 41% майбутніх учителів музичного мистецтва оцінюють рівень сформованості у себе такої здатності, як середній, 39% – як високий, 15% – як низький. 4% респондентів визнають, що не мають таких умінь, але прагнуть їх здобути, 1% – не відчувають у них потреби.

Під час опитування ми намагалися також з'ясувати уявлення студентів про основні проблеми, з якими на їхню думку, може зіткнутися вчитель під час впровадження змішаного навчання. Виявилось, що більшість студентів (75%) вважає основною потенційною проблемою, яка може стояти на заваді впровадження змішаного навчання в освітній процес, недостатній обсяг знань учителів щодо специфіки та особливостей організації такого навчання. 53% респондентів основну проблему вбачають у недосконалості або відсутності необхідної технологічної підтримки вчителів під час організації змішаного навчання. 43% респондентів основні проблеми вбачають у низькому рівні або відсутності в учителів музичного мистецтва психологічної готовності та мотивації до впровадження змішаного навчання.

На основі аналізу та узагальнення отриманих результатів нами визначено рівні сформованості когнітивного компонента готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання (табл.1).

Таблиця 1

Рівні сформованості когнітивного компонента готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання

№	Показники	Високий (%)	Середній (%)	Низький (%)
1.	Знання основ технології змішаного навчання	44	48	8
2.	Знання правових нормам і вимог щодо дотримання інформаційної безпеки під час організації змішаного навчання	38	42	20
3.	Розуміння основних ролей і функцій вчителя в умовах змішаного навчання	30	17	53
4.	Обізнаність зі стратегіями сприяння співпраці та комунікації між учнями і вчителем у процесі змішаного навчання	30	61	9
5.	Здатність здійснювати рефлексивний аналіз навчально-пізнавальної діяльності учнів і власної діяльності в умовах змішаного навчання	25	50	25
6.	Здатність визначати логіку і послідовність освітнього процесу в умовах змішаного навчання	25	51	24
7.	Знання технологічних, психолого-педагогічних, організаційних принципів змішаного навчання	28	50	22
8.	Знання особливостей здійснення контролю та оцінювання успішності учнів під час змішаного навчання	33	50	17
	Середнє значення	31,6	46,1	22,3

Отримані за інформаційно-пізнавальним критерієм результати свідчать, що для близько половини (46,1%) майбутніх учителів музичного мистецтва характерний середній рівень обізнаності з сутністю та теоретичними основами змішаного навчання, для 31,6% – високий і для 22,3% – низький. Лише близько третини студентів вважають, що володіють достатньо обширними знаннями щодо сутності та особливостей змішаного навчання, принципів і стратегій його організації, вмють визначати логіку і послідовність освітнього процесу, здійснювати рефлексивний аналіз навчально-пізнавальної діяльності та шукати інформацію, необхідну для розв'язання проблем у процесі організації змішаного навчання. Водночас значний відсоток (22,3%) майбутніх учителів музичного мистецтва має поверхові або фрагментарні уявлення про технологію змішаного навчання, його принципи, стратегії, особливості та функції вчителя під час його організації.

Діагностика готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання за *ціннісно-мотиваційним критерієм* здійснювалася за допомогою розробленої анкети, а також методу експертних оцінок. П'ятьом попередньо підготовленим експертам, які володіють докладною інформацією щодо особистісно-професійного становлення студентів (викладачі фахових дисциплін, куратори груп, керівники практики), було запропоновано оцінити студентів за такими показниками:

- 1) інтерес до використання можливостей мережі Інтернет у професійній діяльності;
- 2) усвідомлення необхідності оволодіння засобами організації середовища змішаного навчання;
- 3) прагнення оволодіти інформацією щодо дидактичного потенціалу дистанційних освітніх середовищ;
- 4) потреба в самовдосконаленні та здобутті педагогічного досвіду в галузі впровадження ІКТ в освітній процес;
- 5) інтерес до використання ІКТ в освітньому процесі;
- 6) усвідомлення важливого значення інноваційних технологій в освітньому процесі і викладанні музичного мистецтва, зокрема;
- 7) інтерес до тренінгів і програм професійного розвитку, спрямованих на оволодіння вміннями організації змішаного навчання;
- 8) прагнення знайомитися з новими тенденціями і кращими практиками у галузі змішаного навчання;
- 9) усвідомлення необхідності опанування засобів організації інтегрованого простору змішаного навчання в професійній діяльності.

Вираженість зазначених показників оцінювалася за 5-бальною шкалою: п'ять балів – показник максимально виражений; чотири бали – показник вище середнього рівня; три бали – показник на середньому рівні; два бали – показник нижче середнього рівня; один бал – показник не виражений.

Рівень готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організації змішаного навчання за ціннісно-мотиваційним критерієм визначається за формулою: $K_{цм} = \frac{n}{m}$, де:

$K_{цм}$ – коефіцієнт готовності до організації змішаного навчання за ціннісно-мотиваційним критерієм;

n – набрана студентом сума балів (експертних оцінок);

m – максимально можлива сума балів.

Коефіцієнт у діапазоні від 1 до 0,75 кваліфікувався як високий рівень; від 0,74 до 0,26 – середній, від 0,25 до 0 – низький.

Результати експертного оцінювання готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організації змішаного навчання за ціннісно-мотиваційним критерієм представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Рівні сформованості мотиваційного компонента готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання

№	Показники	Високий (%)	Середній (%)	Низький (%)
1.	Інтерес до використання можливостей мережі Інтернет у професійній діяльності.	22	55	23
2.	Усвідомлення необхідності оволодіння засобами організації середовища змішаного навчання.	25	50	25
3.	Потреба в самовдосконаленні та здобутті педагогічного досвіду в галузі впровадження ІКТ в освітній процес.	20	56	24
4.	Інтерес до використання ІКТ в освітньому процесі.	22	58	20
5.	Усвідомлення важливого значення інноваційних технологій в освітньому процесі і викладанні музичного мистецтва, зокрема.	18	48	34
6.	Інтерес до тренінгів і програм професійного розвитку, спрямованих на оволодіння вміннями організації змішаного навчання.	24	51	25
7.	Прагнення знайомитися з новими тенденціями і кращими практиками у галузі змішаного навчання.	28	48	24
8.	Усвідомлення необхідності опанування засобів організації інтегрованого простору змішаного навчання в професійній діяльності.	25	55	20
	Середнє значення	23,0	52,6	24,4

Аналіз отриманих даних свідчить про такий розподіл рівнів готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організації змішаного навчання за ціннісно-мотиваційним критерієм: 23,0% – високий рівень, 52,6% – середній рівень, 24,4% – низький рівень. Як бачимо, четверта частина майбутніх учителів музичного мистецтва недостатньо усвідомлюють важливість спеціальної підготовки до організації змішаного навчання в загальноосвітньому закладі, мають слабкий інтерес до використання можливостей сучасних інформаційних технологій, у тому числі змішаного навчання, під час організації освітнього процесу.

Результати анкетування доповнюють інформацію щодо особливостей ціннісного ставлення майбутніх учителів музичного мистецтва до оволодіння технологією організації змішаного навчання. Відповіді на питання анкети «Чи усвідомлюєте Ви цінність інформаційних технологій в освітньому процесі?» свідчать, що більшість студентів (78%) визнають важливе значення інформаційних технологій в освітньому процесі загалом і викладанні музичного мистецтва, зокрема. 13% респондентів усвідомлюють значущість інформаційних технологій в освітньому процесі загалом, але вважають, що у викладанні музичного мистецтва вони не відіграють важливої ролі. 6% опитаних стверджують, що у викладанні музичного мистецтва інформаційні технології не мають значення, 3% респондентів не задумувались над цим питанням.

Інше питання анкети було спрямоване на те, щоб з'ясувати ступінь усвідомлення студентами важливості використання змішаного навчання під час викладання музичного мистецтва: «Чи погоджуєтеся Ви, що впровадження технології змішаного навчання відіграє важливу роль у професійній діяльності вчителя музичного мистецтва»? Виявилось, що значна частина студентів (38%) погоджується з тим, що впровадження технології змішаного навчання відіграє важливу роль у професійній діяльності вчителя музичного мистецтва. 24% респондентів швидше погоджуються з

цим. 26% вважають, що в умовах змішаного навчання можливе успішне викладання музичного мистецтва. 12% не замислювалися над цим питанням. Отже, більшість майбутніх учителів визнає важливе значення технології змішаного навчання у викладанні музичного мистецтва.

Свідченням ціннісного ставлення майбутніх учителів до впровадження в освітній процес змішаного навчання є зорієнтованість на вдосконалення своєї компетентності в галузі інформаційних комп'ютерних технологій. З'ясувалося, що більшість опитаних (37%) прагнуть до самовдосконалення і здобуття педагогічного досвіду в галузі впровадження ІКТ в освітній процес, відвідують запропоновані заходи, під час яких можна здобути такий досвід. 40% респондентів мають бажання самовдосконаливатися в галузі використання ІКТ в освітньому процесі, однак не відвідують відповідні заходи. 9% респондентів відповіли, що їм це не цікаво, але вони змушені це робити, оскільки є відповідні вимоги з боку викладачів. 11% зізналися, що не цікавляться цим питанням. Незначна кількість респондентів зазначили, що поки не займаються самовдосконаленням і здобуттям педагогічного досвіду в галузі впровадження ІКТ в освітній процес (1%), не відвідують спеціальні курси, але з радістю зробили б це, якби була така можливість (1%). 1% опитаних цікавляться цим питанням, однак не мали можливості відвідувати такі заходи.

Одне з питань анкети було спрямоване на з'ясування того, наскільки майбутні вчителі музичного мистецтва усвідомлюють важливість використання нових інформаційних технологій і змішаного навчання для їх професійної підготовки. Виявилось, що близько половини (48%) респондентів усвідомлюють необхідність оволодіння засобами організації інтегрованого простору змішаного навчання в професійній діяльності. 11% прагнуть брати участь у тренінгах і програмах професійного розвитку, спрямованих на оволодіння вміннями організації змішаного навчання. 20% прагнуть бути в курсі нових тенденцій і кращих практик у галузі змішаного навчання. 11% вважають, що змішане навчання відповідає їх педагогічній позиції та професійним цінностям. 4% визнали, що не цікавляться цими питаннями, але змушені опановувати необхідними знаннями. 6% студентів зазначили, що їм це не потрібно.

Порівняння результатів експертних оцінок з результатами анкетування студентів свідчить, що останні більш високо оцінюють свою мотиваційну спрямованість на оволодіння готовністю до роботи в умовах змішаного навчання. Ймовірно, це пояснюється впливом фактору соціальної бажаності і схильністю до завищення самооцінки. Молодь часто орієнтована на ідеалістичне уявлення про власний потенціал і можливості, що підсилює впевненість у своїх професійних якостях навіть за недостатнього рівня підготовки. Крім того, студенти можуть не мати достатнього досвіду аналізу своїх сильних і слабких сторін, а також не завжди усвідомлюють важливість критичного підходу до самооцінювання. Загалом, результати об'єктивних експертних оцінок свідчать, що четверта частина майбутніх учителів музичного мистецтва недостатньо мотивована до оволодіння готовністю працювати в умовах змішаного навчання, має слабкий інтерес до використання сучасних освітніх цифрових технологій, у тому числі змішаного навчання, під час організації освітнього процесу в загальноосвітньому закладі.

У процесі діагностування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання за *процесуально-технологічним критерієм* ми також використовували методи анкетування й експертного оцінювання, що давало змогу доповнити суб'єктивні результати самооцінювання об'єктивними даними щодо володіння студентами вміннями організації змішаного навчання. Спершу розглянемо результати самооцінювання студентами сформованості у себе умінь, необхідних для роботи в умовах змішаного навчання. Одне з питань анкети було спрямоване на оцінку готовності майбутніх вчителів музичного мистецтва до застосування різних організаційних форм, методів і засобів змішаного навчання: «Чи вмієте Ви використовувати різні організаційні форми, методи і засоби змішаного навчання»? Виявилось, що 49% майбутніх учителів музичного мистецтва оцінюють рівень сформованості у себе такого уміння як середній, 39% – як високий, 11% – як низький. 9% респондентів визнають, що не мають таких умінь, але прагнуть їх здобути, 2% – не відчують потреби у таких вміннях.

Наступне питання було спрямоване на оцінку здатності майбутніх вчителів музичного мистецтва раціонально поєднувати різні форми роботи в умовах змішаного навчання: «Чи вмієте Ви раціонально поєднувати групову та індивідуальну роботу в умовах змішаного навчання»? Отримані результати засвідчують, що 30% майбутніх учителів музичного мистецтва високо оцінюють своє вміння раціонально поєднувати групову та індивідуальну форми роботи в умовах змішаного навчання, 45% оцінюють свій рівень як середній, 11% – як низький. 13% респондентів визнали, що не мають такого уміння, але прагнуть його набути. Лише 1% заявили, що не потребують такого вміння.

Одне із питань мало на меті оцінку майбутніми вчителями музичного мистецтва свого вміння проектувати діяльність в умовах змішаного навчання: «Чи вмієте Ви проектувати власну діяльність та дії учнів в умовах змішаного навчання»? З'ясувалося, що 42% майбутніх учителів музичного мистецтва оцінюють середнім рівнем своє вміння проектувати власну діяльність та дії учнів в умовах змішаного навчання, 31% кваліфікують свій рівень як високий, 11% – як низький. 14% студентів

стверджують, що не мають такого вміння, але прагнуть його набути. 2% студентів відповіли, що не потребують такого вміння.

Окреме питання спрямовувалося на оцінку важливого в контексті формування готовності до організації змішаного навчання вміння майбутніх учителів музичного мистецтва використовувати ресурси мережі Інтернет у навчальному процесі: «Чи вмієте Ви використовувати ресурси мережі Інтернет у процесі викладання та контролю знань»? Як з'ясувалося, 44% майбутніх учителів музичного мистецтва високо оцінюють своє вміння використовувати ресурси мережі Інтернет у процесі викладання та контролю знань учнів, 42% – описують рівень свого вміння як середній, 14% – як низький. 8% студентів вважають, що не мають такого вміння, але прагнуть його здобути. 2% студентів відповіли, що не потребують такого вміння.

Для більш детальної оцінки вміння майбутніх учителів використовувати програмні засоби організації змішаного навчання в синхронному і асинхронному режимах їм було запропоновано відповісти на питання: «Чи вмієте Ви використовувати ІКТ, Інтернет-платформи та програмні засоби для організації змішаного навчання в онлайн (синхронному) та офлайн (асинхронному) режимі»? Виявилось, що 27% майбутніх учителів музичного мистецтва високо оцінюють своє вміння використовувати ІКТ для організації змішаного навчання в синхронному та асинхронному режимах, створення електронної наочності, проведення діагностики та оцінювання знань учнів. 43% респондентів оцінили свій рівень таких умінь як середній, 14% – як низький. 13% студентів вважають, що не мають таких умінь, але прагнуть їх набути. 3% студентів вважають, що їм таке вміння не потрібне.

Відповідаючи на питання «Чи вмієте Ви використовувати мультимедійні технології навчання (володіння стандартними апаратними та програмними засобами на рівні користувача)?», 32% студентів зазначили, що на високому рівні володіють таким вмінням (володіють стандартними апаратними та програмними засобами на рівні користувача); 41% оцінили свій рівень цього вміння як середній; 12% – як низький; 5% студентів визнали, що не мають такого вміння, але прагнуть його набути; 3% студентів заявили, що їх не цікавить таке вміння.

Успішна організація змішаного навчання неможлива без належного рівня володіння базовими програмними засобами і цифровими інструментами. Тому одне з питань анкети було присвячене оцінці вміння майбутніх учителів використовувати у своїй діяльності типові програмні забезпечення: «Чи вмієте Ви застосовувати стандартне програмне забезпечення у професійній діяльності (робота з файлами, виконання операцій з обробки текстової, графічної, числової та музичної інформації)?» З'ясувалося, що 39% майбутніх учителів музичного мистецтва оцінюють свій рівень володіння стандартним програмним забезпеченням (робота з файлами, виконання операцій з обробки текстової, графічної, числової та музичної інформації) як високий, 44% – як середній, 19% – як низький. 6% студентів визнали, що не мають таких умінь, але прагнуть їх здобути. 2% студентів заявили, що не мають потреби в таких вміннях.

Для діагностики сформованості діяльнісного компонента готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання ми розробили також комплексний тест, який містить 50 тестових завдань множинного вибору. Завдання тесту розподілені на 10 блоків, що дають змогу оцінити сформованість у студентів умінь, необхідних для ефективної організації змішаного навчання: 1) загальних педагогічних умінь, 2) технологічних умінь, 3) методичних умінь, 4) умінь використовувати різні методи і засоби змішаного навчання, 5) умінь організувати групову та індивідуальну роботу учнів під час змішаного навчання, 6) умінь проектувати діяльність вчителя і учнів під час змішаного навчання, 7) умінь використовувати спеціальні програмні засоби і технології змішаного навчання, 8) умінь контролювати знання учнів під час змішаного навчання, 9) умінь персоналізувати навчання і підтримувати мотивацію учнів в онлайн-контексті, 10) практичні кейси. У кожному з 10 блоків тесту представлено 5 завдань, за правильне розв'язання яких нараховувався 1 бал. Максимальна кількість балів, яку можна було отримати за виконання тесту, становить 50. Відповідно до результатів виконання тестових завдань студенти були розподілені на три групи: з високим рівнем сформованості діяльнісного компонента готовності до роботи в умовах змішаного навчання (35 – 50 балів), середнім (15 – 35 балів), низьким (1-15 балів).

Аналіз отриманих даних (табл. 3) свідчить про такий розподіл рівнів готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організації змішаного навчання процесуально-технологічним критерієм: 22,3% – високий рівень, 45,7% – середній рівень, 32% – низький рівень. Найменш сформованими у студентів виявилися технологічні вміння, вміння використовувати спеціальні програмні засоби і технології змішаного навчання, методичні вміння і вміння контролювати знання учнів під час змішаного навчання. Загалом близько третини (32,0%) майбутніх учителів музичного мистецтва мають низький рівень сформованості практичних умінь, необхідних для успішної роботи в умовах змішаного навчання.

Рівні сформованості діяльнісного компонента готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання

№	Показники	Високий (%)	Середній (%)	Низький (%)
1.	Загальні педагогічні вміння	27	48	25
2.	Технологічні вміння	18	44	38
3.	Методичні вміння	21	44	35
4.	Вміння використовувати різні методи і засоби змішаного навчання	24	50	26
5.	Вміння організувати групову та індивідуальну роботу учнів під час змішаного навчання	19	46	35
6.	Вміння проєктувати діяльність вчителя і учнів під час змішаного навчання	22	40	38
7.	Вміння використовувати спеціальні програмні засоби і технології змішаного навчання	24	38	38
8.	Вміння контролювати знання учнів під час змішаного навчання	22	48	30
9.	Вміння персоналізувати навчання та підтримувати мотивацію учнів в онлайн-контексті	20	52	28
10.	Практичні кейси	26	47	27
	Середнє значення	22,3	45,7	32,0

Оцінку готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організації змішаного навчання за *особистісно-рефлексивним критерієм* ми здійснювали за допомогою методу експертних оцінок. Експертам пропонувалося оцінити студентів за такими показниками: 1) комунікативні якості (сенситивність, емпатійність, комунікативна компетентність); 2) рефлексивні якості (схильність до самоаналізу, адекватність самооцінки); 3) гуманістичні якості (тактовність, толерантність); 4) креативні якості (інноваційне мислення, пізнавальна самостійність, інтелектуальна мобільність); 5) вольові якості (активність, самостійність, ініціативність, цілеспрямованість, наполегливість, здатність до саморегуляції).

Експертне оцінювання зазначених показників здійснювалося за 5-бальною шкалою: п'ять балів – показник максимально виражений; чотири бали – показник вище середнього рівня; три бали – показник на середньому рівні; два бали – показник нижче середнього рівня; один бал – показник не виражений.

Рівень готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організації змішаного навчання за *особистісно-рефлексивним критерієм* визначався за формулою: $K_{op} = \frac{n}{m}$, де:

K_{op} – коефіцієнт готовності до організації змішаного навчання за *особистісно-рефлексивним критерієм*;

n – набрана студентом сума балів (експертних оцінок);

m – максимально можлива сума балів.

Коефіцієнт у діапазоні від 1 до 0,75 кваліфікувався як високий рівень; від 0,74 до 0,26 – середній, від 0,25 до 0 – низький. Результати експертного оцінювання готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до організації змішаного навчання за *особистісно-рефлексивним критерієм* представлені в таблиці 4. Аналіз отриманих результатів свідчить, що високий рівень готовності до організації змішаного навчання за *особистісно-рефлексивним критерієм* властивий для 25,2% майбутніх учителів музичного мистецтва; середній – для 48,4%, низький – для 26,4%. Як бачимо, близько четвертої частини майбутніх учителів музичного мистецтва недостатньо володіють особистісними якостями, необхідними для ефективної організації змішаного навчання в загальноосвітньому закладі. Найбільшої уваги потребує розвиток рефлексивних і креативних якостей, які характеризуються низьким рівнем розвитку майже третини студентів. Водночас креативні якості є особливо важливими для ефективної організації змішаного навчання, яке потребує використання творчих завдань (інтерактивних вправ, проєктів зі створення музичних композицій чи використання цифрових інструментів), які стимулюють інтерес учнів і спонукають їх до активної роботи. Креативність дає змогу знаходити нестандартні способи використання онлайн-платформ (Google Classroom, Moodle, Canva, GarageBand) та інтерактивних інструментів (Kahoot, Quizlet, YouTube) для викладання музичного мистецтва. Не менш важливими є рефлексивні якості, які допомагають учителям усвідомлювати свої сильні і слабкі сторони та працювати над вдосконаленням педагогічної майстерності.

Рівні сформованості особистісного компонента готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання

№	Показники	Високий (%)	Середній (%)	Низький (%)
1.	Комунікативні якості (сенситивність, емпатійність, комунікативна компетентність)	29	49	22
2.	Рефлексивні якості (схильність до самоаналізу, адекватність самооцінки)	19	46	35
3.	Гуманістичні якості (тактовність, толерантність)	32	50	18
4.	Креативні якості (інноваційне мислення, пізнавальна самостійність, інтелектуальна мобільність)	21	48	31
5.	Вольові якості (активність, самостійність, ініціативність, цілеспрямованість, наполегливість, здатність до саморегуляції)	25	49	26
	Середнє значення	25,2	48,4	26,4

Узагальнення результатів констатувального етапу дослідження дало змогу виявити загальні тенденції в формуванні готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання. Нами були виділені три групи студентів: з високим, середнім і низьким рівнем сформованості зазначеної готовності за інформаційно-пізнавальним, ціннісно-мотиваційним, процесуально-технологічним і особистісно-рефлексивним критеріями. Розподіл студентів на три групи ми здійснювали, орієнтуючись на виокремлені критерії з урахуванням показників вираженості кожного з них. При цьому бралось до уваги стандартне відхилення від середнього показника по вибірковій сукупності. До першої групи (високий рівень готовності до організації змішаного навчання) були віднесені студенти з показниками розвитку, вищими на одне стандартне відхилення від загальної середньої оцінки. До другої групи (середній рівень готовності до організації змішаного навчання) були віднесені студенти, показники яких знаходилися в межі одного стандартного відхилення від середньої оцінки по вибірці. До третьої групи (низький рівень готовності до організації змішаного навчання) були віднесені студенти, показники яких були меншими на одне стандартне відхилення від середньої оцінки по вибірці.

Таким чином, за допомогою розроблених діагностичних методик і методу експертних оцінок нами було визначено вихідний рівень готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання на констатувальному етапі дослідження. Загальний рівень сформованості зазначеної готовності за виокремленими критеріями визначався як середнє арифметичне значень кожного із них. Узагальнені результати констатувального етапу дослідження представлено у таблиці 5.

Таблиця 5

Загальні рівні готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в умовах змішаного навчання

№	Критерії	Високий (%)	Середній (%)	Низький (%)
1.	Інформаційно-пізнавальний	31,6	46,1	22,3
2.	Ціннісно-мотиваційний	23,0	52,6	24,4
3.	Процесуально-технологічний	22,3	45,7	32,0
4.	Особистісно-рефлексивний	25,2	48,4	26,4
	Середнє значення	25,5	48,2	26,3

Як бачимо, для більшої частини (48,2%) майбутніх учителів властивий середній рівень готовності до роботи в умовах змішаного навчання, для 26,3% – низький і лише для 25,5% – високий. Причому, найменш сформованим є діяльнісний компонент готовності, який відображає практичні уміння і навички організації змішаного навчання. Привертає увагу той факт, що більш ніж чверть майбутніх учителів музичного мистецтва має загальний низький рівень готовності до роботи в умовах змішаного навчання.

Студенти з різними рівнями готовності до організації змішаного навчання відрізняються за кількісними і якісними параметрами сформованості інформаційно-пізнавального, ціннісно-мотиваційного, процесуально-технологічного і особистісно-рефлексивного компонентів готовності. На підставі узагальнення отриманих даних ми визначили типові характеристики майбутніх учителів з різними рівнями готовності до роботи в умовах змішаного навчання.

Майбутні вчителі музичного мистецтва з *високим* рівнем готовності до організації змішаного навчання характеризуються: наявністю цілісних і всебічних знань про сутність та особливості змішаного навчання, сформованість особистісних якостей, які дають змогу самореалізуватися у професійній діяльності, зокрема, працюючи в умовах змішаного навчання. Їх відрізняє яскраво виражена потреба у майбутній професійній діяльності, прагнення до саморозвитку, самонавчання, оволодіння навичками самоаналізу, інноваційний стиль мислення, креативність, володіння різними технологіями і способами планування та організації змішаного навчання.

Студенти з *середнім* рівнем готовності до організації змішаного навчання виявляють загалом позитивне ставлення до професійної діяльності в умовах змішаного навчання, однак не зовсім чітко усвідомлюють шляхи використання його можливостей у процесі викладання музичного мистецтва. Їх характеризує також неповнота знань про особливості й технології змішаного навчання; не завжди адекватна оцінка сформованості у себе професійно важливих якостей; домінування пізнавальної мотивації навчальної діяльності над професійною; потреба у професійній самореалізації, однак недостатня систематичність і наполегливість зусиль, спрямованих на професійне самовдосконалення.

Студенти з *низьким* рівнем готовності до організації змішаного навчання характеризуються низькою мотивацією до своєї майбутньої професійної діяльності, байдужим ставленням до використання дистанційних засобів навчання, володінням недостатніми знаннями, вміннями та навичками роботи в умовах змішаного навчання. Їх відрізняють поверхові уявлення про особливості змішаного навчання, недостатнє володіння базовими психолого-педагогічними та спеціальними знаннями щодо використання різних інтернет-сервісів, а також низький рівень професійно-педагогічних знань для практичної діяльності та технологічної розробки змішаного навчання. Крім того, їм бракує креативності, рефлексивності і прагнення до професійного саморозвитку й самоосвіти, що зумовлює неготовність до роботи в умовах змішаного навчання.

Висновки. Отже, попри те, що впродовж навчання в університеті поступово розширюється обсяг і рівень професійних знань та умінь, для значної частини майбутніх учителів музичного мистецтва (26,3%) характерний низький рівень готовності до роботи в умовах змішаного навчання. Причому, більшість проблем виникають через прогалини у технологічних і методичних вміннях студентів, а також через брак досвіду балансування вимог до організації онлайн- та очного навчання.

Аналіз результатів проведеного дослідження дав змогу виокремити низку типових недоліків підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до організації змішаного навчання в загальноосвітньому закладі:

- недостатня обізнаність з технологіями використання цифрових інструментів, необхідних для організації змішаного навчання, таких як музичне програмне забезпечення, платформи для відеоконференцій і системи керування навчанням (LMS);
- багатьом студентам не вистачає навичок створення цікавого цифрового контенту, наприклад інтерактивних уроків, мультимедійних ресурсів або віртуальних концертів;
- студенти відчувають значні труднощі в адаптації традиційних методів навчання музичного мистецтва, таких як диригування або групові репетиції, до умов змішаного навчання;
- багато студентів відчуває труднощі в оцінюванні практичних музичних навичок учнів, наприклад гри на інструменті чи співу, в онлайн-середовищі, де взаємодія в реальному часі та зворотній зв'язок суттєво обмежені;
- майбутнім учителям музичного мистецтва бракує вміння персоналізувати навчання та підтримувати мотивацію учнів в онлайн-контексті;
- у студентів значні труднощі викликає онлайн-спілкування з учнями, пов'язане з необхідністю надання чітких інструкцій, оперативного зворотного зв'язку та формуванням почуття спільності у віртуальному навчальному просторі;
- суттєві труднощі студенти відчувають в дистанційному управлінні класом, оскільки керування поведінкою та залучення учнів у змішаному класі потребує прийомів, відмінних від традиційних;
- недостатня впевненість студентів у своїй здатності дистанційно керувати навчальним середовищем призводить до небажання прийняти модель змішаного навчання і вдосконалювати відповідні професійні вміння і навички.

Виявлені недоліки свідчать, що традиційна організація освітнього процесу не забезпечує достатнього рівня готовності багатьох майбутніх учителів музичного мистецтва до продуктивної роботи в умовах змішаного навчання. Це робить актуальним завдання обґрунтування педагогічних умов і розробки педагогічної моделі цілеспрямованої підготовки студентів до успішного впровадження технології змішаного навчання в загальноосвітніх закладах.

Література

1. Акімова О.В. Формування творчого мислення майбутнього вчителя: Монографія. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. 340 с.

2. Барицька О. А. Методика формування фахової компетентності майбутніх учителів музики засобами мультимедійних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук; Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2014. 21 с.
3. Буйницька О. П. Система педагогічного проектування інформаційно-освітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.10 / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Київ, 2021. 39 с.
4. Бурцева О. Г. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів математики засобами медіаосвітніх технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Мелітопол. держ. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького. Мелітополь, 2021. 22 с.
5. Воронова, Н. С. Система формування професійної компетентності майбутніх культурологів засобами цифрових технологій : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04; Держ. ВНЗ "Донбас. держ. пед. ун-т". Слов'янськ, 2020. 41 с.
6. Галузяк В.М. Компоненти, критерії та рівні особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2021. Випуск 67. С. 146-156.
7. Коломієць А.М. Особливості професійної підготовки вчителя на сучасному етапі розвитку суспільства. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2011. Випуск 33. С. 83-86.
8. Лазаренко Н. І. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2019. 365 с.
9. Лук'янова Л.Б., Вовк М.П., Соломаха С.О., & Грищенко, Ю. В. *Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи.* Київ: Букрек, 2023. 80 с.
10. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: монографія / Акімова О., Галузяк В. [та ін.]. Вінниця, 2014. 416 с.
11. Фрицюк В. А. Професійний саморозвиток майбутнього педагога: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. 364 с.
12. Чорна Н. Б. Формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів мистецьких спеціальностей: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2016. 21 с.
13. Шахов В. Базова педагогічна освіта майбутнього вчителя: загальнопедагогічний аспект. Вінниця: Едельвейс, 2007. 383 с.

References

1. Akimova O.V. Formuvannya tvorchoho myslennia maibutnoho vchytelia: Monohrafiia [Formation of creative thinking of the future teacher: Monograph]. Vinnytsia: TOV firma «Planer», 2013. 340 s.
2. Barytska O. A. Metodyka formuvannya fakhovoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv muzyky zasobamy multymediinykh tekhnolohii: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk [Methodology for forming professional competence of future music teachers using multimedia technologies: author's abstract of dissertation]; Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M.P. Drahomanova. Kyiv, 2014. 21 s.
3. Buinytska O. P. Systema pedahohichnoho proiektuvannya informatsiino-osvitnoho seredovysshcha dlia zdaisnennia pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pedahohiv : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk [System of pedagogical design of information and educational environment for training future social educators: author's abstract of dissertation] : 13.00.10 / Nats. akad. ped. nauk Ukrainy, In-t inform. tekhnolohii i zasobiv navchannia. Kyiv, 2021. 39 s.
4. Burtseva O. H. Formuvannya informatsiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv matematyky zasobamy mediaosvitnikh tekhnolohii : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk [Formation of information competence of future mathematics teachers using media educational technologies: author's abstract of dissertation.] : 13.00.04 ; Melitopol. derzh. ped. un-t im. Bohdana Khmelnytskoho. Melitopol, 2021. 22 s.
5. Voronova, N. S. Systema formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh kulturolohiv zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohii : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk [System of formation of professional competence of future cultural scientists by means of digital technologies: author's abstract of dissertation.]: 13.00.04; Derzh. VNZ "Donbas. derzh. ped. un-t". Sloviansk, 2020. 41 s.
6. Haluziak V.M. Komponenty, kryterii ta rivni osobystisno-profesiinoi zrilosti maibutnoho vchytelia [Components, criteria and levels of personal and professional maturity of a future teacher]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykhologhiia.* 2021. Vypusk 67. S. 146-156.
7. Kolomiiets A.M. Osoblyvosti profesiinoi pidhotovky vchytelia na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva [Peculiarities of professional teacher training at the current stage of society's development]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykhologhiia.* 2011 Issue 33. pp. 83-86.14.
8. Lazarenko N. I. Profesiina pidhotovka vchyteliv u pedahohichnykh universytetakh Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: monohrafiia [Professional training of teachers in pedagogical universities of Ukraine in the conditions of European integration: monograph]. Vinnytsia : TOV «Druk plus», 2019. 365 s.
9. Osobystisno-profesiinyi rozvytok maibutnoho vchytelia: monohrafiia / Akimova O., Haluziak V. [ta in.]. [Personal and professional development of the future teacher: monograph]. Vinnytsia, 2014. 416 s.
10. Lukianova, L. B., Vovk, M. P., Solomakha, S. O., & Hryshchenko, Yu. V. *Praktychna pidhotovka maibutnikh pedahohiv u zakladakh vyshchoi pedahohichnoi osvity: ukraïnski realii i perspektyvy* [Practical training of future teachers in higher pedagogical education: Ukrainian realities and perspectives].

future teachers in higher pedagogical education institutions: Ukrainian realities and prospects]. Kyiv: Bukrek, 2023. 80 s.

11. Frytsiuk V. A. Profesiyni samorozvytok maibutnoho pedahoha: monohrafiia [Professional self-development of the future teacher: monograph]. Vinnytsia: TOV «Nilan LTD», 2016. 364 s.
12. Chorna N. B. Formuvannia hotovnosti do profesiinoho samorozvytku maibutnikh uchyteliv mystetskykh spetsialnosti: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk [Formation of readiness for professional self-development of future teachers of art specialties: author's abstract of dissertation.]: 13.00.04 ; Vinnyts. derzh. ped. un-t im. Mykhaila Kotsiubynskoho. Vinnytsia, 2016. 21 s.
13. Shakhov V. Bazova pedahohichna osvita maibutnoho vchytelia: zahalnopedahohichni aspekt [Basic pedagogical education of the future teacher: general pedagogical aspect]. Vinnytsia: Edelweis, 2007. 383 s.

УДК 378.015.31.041:37.011.3-052

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-79-34-39>

ВАЛЕНТИНА ФРИЦЮК

orcid.org/ 0000-0001-6988-6258

valentyna.frytsiuk@vspu.edu.ua

Професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ГОТОВНІСТЬ ДО САМОРОЗВИТКУ ЯК ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНА ЯКІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті визначено «готовність майбутнього педагога до професійного саморозвитку» як здатність здійснювати цілеспрямовану рефлексивну діяльність, пов'язану з проектуванням і реалізацією якісних змін своєї особистості, й реалізувати на практиці власний суб'єктивний досвід у галузі професійного самовизначення та самореалізації на основі усвідомленої саморегуляції своєї освітньо-професійної діяльності. Вказано на структурні компоненти цієї інтегративної якості, як-то: мотиваційно-ціннісний; інформаційно-пізнавальний; організаційно-діяльнісний; емоційно-регулятивний; рефлексивно-оцінний та відповідні критерії.

Ключові слова: професійний саморозвиток, майбутні педагоги, професійна підготовка, готовність майбутнього педагога до професійного саморозвитку.

VALENTYNA FRYTSIUK

orcid.org/ 0000-0001-6988-6258

valentyna.frytsiuk@vspu.edu.ua

Professor of the Department of Pedagogy and Educational Management

of Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynskyi

State Pedagogical University

St. Ostrozhkogo, 32, Vinnytsia

READINESS FOR SELF-DEVELOPMENT AS A PROFESSIONAL-PERSONAL QUALITY OF FUTURE TEACHERS

The article proves the need to form students' readiness for professional self-development. It is necessary to prepare students for professional self-development during professional training in a higher education institution. An analysis of the practice of training future teachers showed the episodic implementation of certain courses on professional self-development. «The readiness of prospective teacher for continuous professional self-development» is considered as the student's ability to purposeful reflexive activities, which is associated with design and implementation of quality changes in personality's identity and practical realization of subjective experience in the field of professional self-determination and self-realization on the basis of conscious self-regulation of own educational and professional activities. This complex quality has the following structural components: motivational; informational; organizational; emotional; reflective. Professional self-development of a future teacher involves a systematic, purposeful influence of a university student on himself through self-education and self-education in order to form and improve professional qualities. Based on the analysis of the content characteristics of the identified components, the criteria for the readiness of future teachers for professional self-development can be considered: value awareness of the need for purposeful continuous professional self-development; integrative-theoretical training, the level of professionally directed knowledge obtained; practical-operational training, the formation of practical skills and abilities necessary for professional self-development; a set of individual psychological qualities important for continuous professional self-development and future professional activity in general; orientation towards self-analysis, self-assessment of one's own professional self-development.

Key words: professional self-development, future teachers, professional training, readiness of a future teacher for professional self-development.